

- a policy of recognition of the high status of a foreign language within an educational institution;

- communicative techniques are the most popular in language teaching, because the concentration on communication and intercultural learning not only stimulates a productive discussion of learning problems and methods that are reflected in plans and textbooks, but also results into an advanced level of oral and written communication of students.

Taking into account all mentioned above, it can be concluded that modern approaches to teaching foreign languages in Ukraine are at a sufficiently high level as one of the most important aspects of teaching foreign languages to Ukrainian teachers is the use of communicative and person-centered approaches. In order to further improve the system of educational process in foreign languages, one must learn the experience of developed countries in the field of teaching foreign languages; to create at the national and local level a favorable atmosphere and opportunities for improving the teaching of foreign languages; to stimulate mastering of the latest technologies, the use of which will lead to the increase of effective language learning; to provide the status of a foreign language as one of the priority and obligatory disciplines for the professional development of future specialists.

Бібліографічні посилання:

1. Пассов И.И. Коммуникативный метод обучения иному язычному говорению. М.: Просвещение, 1991. 223 с.
2. Понікаровська С.В. Особливості викладання іноземних мов в країнах Західної Європи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 40 (93). 2015. С. 255–259.
2. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня. К.: Поліграф книга, 1996. 406 с.
3. Сысоев П. В. Язык и культура: в поисках нового направления в преподавании культуры страны изучаемого языка / П. В. Сысоев // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 4. – С. 12–17.
4. Beacco J. C. Guide for the Development of Language Educational Policies in Europe. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education / J. C. Beacco, V. Byram. – Council of Europe, Language Policy Division, 2002. – 115 p.

Царьова І.В.,

докторант кафедри української мови

Запорізького національного університету

ЮРИДИЧНИЙ АСПЕКТ МОВИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА

Юридична мова як соціально та історично сформована сукупність мовних засобів (лексичних, фразеологічних, граматико-стилістичних) є поліфункціональною, багаторівневою, відкритою і стилістично диференційованою системою. Граматика юридичної мови описує перш за все мовну компетенцію юриста. Її структура має три загальних компоненти: синтаксичний, семантичний та фонологічний, серед яких головним є синтаксичний, а семантичний та фонологічний виконують функції відображення. Теоретичні основи лінгвістичного дослідження юридичних текстів не були об'єктом розгляду в українській лінгвістичній науці.

Слід відзначити, що помітну роль у становленні юридичної лінгвістики відіграли праці таких учених-юристів й учених-лінгвістів, як М. Антонович, Н. Артикуца, Л. Дадерко, Т. Демченко, О. Копиленко, М. Коржанський, Т. Литвин (Будко), М. Мацкевич, О. Підопригора, А. Токарська, З. Тростюк, І. Філіпчук, Є. Харитонов, Л. Чулінда, О. Юрчук та ін., які побачили світ у кінці ХХ – на поч. ХХІ ст. на сторінках авторитетних юридичних і філологічних видань. Питання впорядкування україномовного поняттєвого апарату юридичної мови знаходимо в працях українських мовознавців та юристів: О. А. Сербенська (історія становлення і функції субмови права), С. П. Головатий, Ю. Є. Зайцев, І. Б. Усенко (загальна характеристика мови законодавства), Н. В. Артикуца, Ю. Ф. Прадід (теорія юрислінгвістики), Г. С. Онуфрієнко, Н. В. Руколяньська (словотвір), Б. Р. Стецюк (карно-процесуальна лексика), І. М. Гумовська (словотвір і семантико-функціональні аспекти юридичної терміносистеми), С. П. Кравченко (стиль законодавства), В. М. Демченко, М. І. Леоненко (функціонування юридичної

термінології), а також Г. П. Їжакевич, О. Л. Копиленко, В. Я. Радецька, В. П. Сімонок, З. А. Тростюк (різні лінгвістичні характеристики юридичних термінів) та ін.

Будь-які форми соціальної взаємодії, у тому числі і природна комунікація, неминуче породжують потребу юридизації. Конфліктні відносини, пов'язані з мовно-мовленнєвими явищами, є соціальними відносинами особливого типу, що підлягають правовому регулюванню. Юридизацію мови зумовлює його конфліктогенний потенціал обумовлений, з одного боку, континуальністю, стихійністю природної мови, які в будь-який момент комунікації можуть привести до конфлікту нерозуміння [1; 5], з іншого боку, – існуванням спеціальних засобів «створення» конфлікту, що реалізуються у власне конфліктному протистоянні [3]. Проблема юридизації мови пов'язана з пошуком балансу мовних і правових презумпцій. Специфічна онтологія юридизації мови формує особливий гносеологічний підхід, пов'язаний з реалізацією послідовного погляду на мову крізь призму тих законів, які визначають залучення конкретних явищ мови в юридичну практику. У результаті постає міждисциплінарна галузь знання, що системно досліджує юридичний аспект мови, – юрислінгвістика.

Реалізація права, як і його створення, є процесом роботи з текстами, і конфліктогенним потенціалом мови. Будь-який акт використання мови в мовленні є конфліктним. «Конфліктують» форма і зміст, задум і його реалізація, різна інтерпретація інформації адресантом та адресатом, підходи й оцінки. Створений законодавцем юридичний текст стає зіткненням різних, часто протилежних один одному людських прагнень – тлумачення юридичних текстів втілює протилежні інтереси. Безпосереднє проектування природно мовних норм і законів на юридичну мову часто призводить до комунікативного конфлікту між адресатом і адресантом правової норми. Лінгвістика змикається з юриспруденцією в тому, що в обох науках важливу роль відіграє колізія між нормою і уявленням про неї, між нормою і трансформацією її в свідомості людини оточенням.

Особливе значення в подоланні конфлікту між природними мовними нормами і нормами юридичної мови набувають правила тлумачення юридичних текстів як складової частини лінгвістичних аспектів юридичної техніки (В. Баранов). Мова як засіб і/або об'єкт правозастосовної діяльності має, «як і інші феномени мовно-правової сфери, специфічні якості, не вихідність з літературного субстрату, і цей «приріст» відноситься не до периферії названої галузі, а до її сутності» [2, с. 34]. Використання мови як засіб законодавчої техніки є чинником, що надає мові якість юридизованості: «Юридична мова – це особлива система, у ній виявлені власні значущості, що формуються опозиціями спеціальних понять і детермінацій з боку чинного законодавства. Очевидна залежність тлумачення тексту від усієї системи понять і законів, її внутрішніх закономірностей. Декодування цього коду вимагає особливих герменевтичної презумпції, особливої культури мислення, сформованої багатьма поколіннями людей зі спеціальним юридичним мисленням» [2, с. 38].

Прикладом функціонально-нормативного плану лексичної деривації-мотивації може слугувати прагматична нееквівалентність синонімічних заміни у лексико-дериваційних рядах: *сп'яніння* є умовою вчинення багатьох злочинів. Тому ККУ визнає стан сп'яніння обставиною, що обтяжує *покарання* (п. 13 ч. 1 ст. 67); *Досягнення* встановленого законом *віку* – одна із загальних *умов* притягнення особи до кримінальної відповідальності (ч. 1 ст. 18). Під *віком* людини розуміють певний *період* її розвитку; *Передбачення* – це розумове *уявлення* особи про результати своєї дії (бездіяльності). У цих контекстах слова *покарання*, *умови*, *період*, *уявлення* замість дериватів *сп'яніння*, *досягнення віку*, *віком*, *передбачення* якщо і семантично можливі, то навряд вони зберігають прагматику та первинний комунікативний замисел наведених виразів. Безсумнівно, така нормативність неоднозначна. Вона реалізується у взаємодії з нормативністю лексичного типу. Докладне дослідження юридичної мови було б неповним без вивчення того, які саме правничі терміни обираються для використання в різного роду юридичних текстах, залежно від певного комунікаційного завдання. Під юридичним дискурсом розуміється дискурс, представлений правовими документами та юридичною літературою, як особливо складна комунікативна подія, особливий вид мовлення, що отримав текстову форму, розуміння якого можливе лише при врахуванні нелінгвістичних чинників. Подвійна природа правових документів призводить до того, що без запрошення юрисконсульта або адвоката неможливо розібратися в нетрях правового процесу.

Отже, юридичне слово реалізує свій потенціал дериваційного функціонування в юридичному тексті, а функціональні властивості слова в тексті складаються в двоякій обумовленості. Ці властивості визначаються загальними якостями слова як одиниці лексичної системи й уточнюються властивостями слова, які в певній системі залежностей складаються у нього в самому тексті, тому

окреслюється два аспекти дослідження проблем дериваційної лексикології: лексикоцентричний, коли на перший план виходить слово як носій потенціала свого формально-семантичного розвитку, і текстоцентричний (синтактикоцентричний), коли досліджується текст (контекст), що надає умови для реалізації потенціала слова, що функціонує.

Бібліографічні посилання:

1. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. М., 1985. 372 с.
2. Голев Н. Д. Юридический аспект языка в лингвистическом освещении. *Юрислингвистика-1: Проблемы и перспективы*: Межвуз. сб. науч. трудов. Под ред. Н. Д. Голева. Барнаул, 2000. С. 11–58.
3. Голев Н. Д. Амфиболическое (вариативно-интерпретационное) функционирование текста. *Филологические науки*, 2007. № 4. С. 80–88.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. Редакція від 11.01.2019 р. підстава 2227-VIII.
5. Лотман Ю. М. Текст в тексте. *Избранные статьи* : в 3 т. Таллинн : Александра, 1992. Т. 1. С. 150–179.

Цукан Сергій Валерійович,

студент 2 курсу денної форми навчання факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
(на базі Сумської філії)

Науковий керівник:

Василенко Марина Євгенівна,

доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх
справ, кандидат педагогічних наук, доцент

**АНАЛІЗ ПРОЦЕДУРИ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ
ЗА УЧАСТЮ СУДДІ У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

Під час стрімкого зростання зовнішньоекономічних та господарських відносин у країні, збільшується ризик виникнення певних спорів та конфліктів. Це є причиною для звернення осіб за захистом своїх порушених прав до органів судової влади. Однак рішення, що прийняте в суді першої інстанції не завжди задовольняє сторони спору, тому це є причиною для подальшого його оскарження у вищих судових інстанціях та відповідно потребує витрат коштів і часу. Тому набуває актуальності досудовий порядок вирішення спорів.

Дослідженню теоретичних аспектів та практичного втілення досудового врегулювання спору у господарському процесі присвячені роботи М. Мельника, О. П. Іванченко, Л. Лічмана, Г. П. Тимченка, С. В. Курильова, та інших науковців. Також окрему увагу дослідники приділяють деяким аспектам медіації, проте дана правова категорія є ширшою ніж досудове врегулювання спору за участю судді і відрізняється від цієї процедури. Тому їх ототожнення є неправильним.

Метою роботи є аналіз процедури врегулювання спору за участю судді у господарському процесуальному праві України.

У процесуальному праві України дана процедура для врегулювання спорів була запроваджена із набранням законної сили 15 грудня 2017 року низки змін до процесуальних кодексів та наразі перебуває на етапі свого формування та розвитку в практичній площині. Водночас у зарубіжних країнах досудова процедура примирення конфліктуючих сторін ефективно працює протягом тривалого часу, успішні результати її практики простежуємо у США, Австрії, Великій Британії та Німеччині.

Процедура врегулювання спору за участю судді у господарському процесуальному праві регулюється Главою 4 Розділу III Господарського процесуального кодексу України [1] (далі – ГПК України) та починається із зупинення провадження у справі шляхом постановлення ухвали судом.

Незалежно від того, в якому складі розглядається справа, врегулювання спору за участю судді здійснюється суддею-доповідачем одноособово у формі закритих або спільних нарад. Слід